

УЗАГАЛЬНЕННЯ ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНИХ ТА ЕКОЛОГІЧНИХ ВИМОГ І ВИМОГ БЕЗПЕКИ ДЛЯ ВІВЦЕФЕРМ ЗГІДНО З НОРМАТИВАМИ ЄС

Смоляр В., канд. с.-г. наук,

e-mail: smolyarvi@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-9648-119X>

Цема Т., <https://orcid.org/0000-0003-0596-2324>

Тютюнник Ю., <https://orcid.org/0000-0002-6679-3328>

ДНУ «УкрНДІПВТ ім. Л. Погорілого»

Анотація

Мета досліджень – узагальнити ветеринарно-санітарні та екологічні вимоги і вимоги безпеки для вівцеферм з урахуванням системи нормативів ЄС для отримання якісної продукції вівчарства.

Методи досліджень. Аналітичні дослідження ветеринарно-санітарних та екологічних вимог і вимог безпеки для вівцеферм, здійснені методом узагальнення наявних наукових повідомлень, зокрема нормативних вимог ЄС, спрямованих на отримання якісної продукції вівчарства.

Результати досліджень. За результатами аналітичних досліджень виконано огляд ветеринарно-санітарних вимог за напрямками: ветеринарно-санітарні вимоги під час проектування та спорудження вівцеферм; ветеринарно-санітарний захист тварин; дезінфекція, дератизація, дезінсекція; загальні принципи профілактики хвороб у овець. Під час розроблення технічного завдання на проектування вівчарських підприємств в основу ветеринарно-санітарних вимог треба покласти вимоги щодо забезпечення надійного захисту від можливого занесення інфекцій, дотримання санітарно-гігієнічних параметрів, технології виробництва продукції, правил комплектування стада, охорони біосфери. Практика свідчить, що в процесі інтенсифікації використання тварин збільшується кількість захворювань, пов'язаних, як правило, з порушенням обміну речовин в організмах овець, дією стрес-факторів, недотриманням параметрів мікроклімату та правил годівлі тварин.

Висновки. Вівчарству характерні фізичні, хімічні, біологічні та психофізичні шкідливі та небезпечні виробничі фактори. Під час виробництва продукції вівчарства важливого значення потрібно надавати дотриманню вимог безпеки та протипожежного захисту. Для досягнення умов виробництва якісного овечого молока відповідно до нормативних вимог ЄС, а головне кількості мікроорганізмів менше 1500 КУО/см³, а також інших нормативних вимог, потрібно створити належні ветеринарно-санітарні умови утримання для вівцематок. Для забезпечення 98 % збереження ягнят потрібно проводити профілактичні заходи в підсисний період. Потрібно вчасно проводити вакцинацію молодняка овець, анемії ягнят запобігають внутрішньом'язові введення 3-4 мл фероглюкіну в ділянці верхньої третини шиї тварин у віці 8 діб. Запровадження екологічних вимог на різних етапах упровадження сучасних технологій, створення ферм адаптованих до нормативних вимог ЄС зможе забезпечити не лише економічну життєздатність, а й екологічну і соціальну відповідальність аграрного бізнесу в Україні.

Ключові слова: баранина, безпека, ветеринарно-санітарні вимоги, вівчарство, вівці, вовна, зоогігієна, екологія, молоко овече, якість продукції вівчарства.

Постановка задачі. Зараз в Україні спостерігається зниження поголів'я овець та суттєве скорочення виробництва продукції вівчарства в господарствах. Тому Програмою розвитку галузі вівчарства України на 2016-2030 рр. передбачено збільшити

загальне поголів'я овець до 2287 тис. гол., виробництво баранини до 30,2 тис. т, вовни – 8,1 тис. т, овечого молока – 11 тис. т [1]. На шляху розроблення адаптованих до нормативів ЄС зоотехнічних вимог для виробництва якісної продукції вівчарства

важливо узагальнити ветеринарно-санітарні та екологічні вимоги а також вимоги безпеки для вівцеферм з урахуванням нормативів ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом здійснені значні дослідження та напрацювання для розвитку вівчарства, спрямовані на інтенсифікацію галузі, нарощування виробництва якісної продукції [2, 3, 4]. За їхніми результатами розроблені адаптовані до нормативних вимог Європейського Союзу проектні рішення сімейних вівцеферм різних типорозмірів. Однак, організовуючи виробничий процес, необхідно дотримуватися низки вимог, базою яких може слугувати система Вимог ЄС, з урахуванням останніх наукових досліджень [5, 6, 7].

Мета досліджень – узагальнити ветеринарно-санітарні та екологічні вимоги і вимоги безпеки для вівцеферм з урахуванням системи нормативів ЄС для отримання якісної продукції вівчарства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вівчарству характерні фізичні, хімічні, біологічні та психофізичні шкідливі та небезпечні виробничі фактори. Під час виробництва продукції вівчарства важливого значення потрібно надавати організації дотримання вимог безпеки та протипожежного захисту.

Ветеринарно-санітарні вимоги

Огляд ветеринарно-санітарних вимог виконаний за такими напрямками: ветеринарно-санітарні вимоги під час проектування та спорудження вівцеферм; ветеринарно-санітарний захист овець; дезінфекція, дератизація, дезінсекція; загальні принципи профілактики хвороб у овець [8].

Під час складання технічного завдання на проектування вівчарських підприємств в основу ветеринарно-санітарних вимог має бути покладено забезпечення надійного захисту від можливого занесення інфекцій, дотримання санітарно-гігієнічних параметрів, технології виробництва продукції, правил комплектування стада, охорони біосфери. Ділянку під будівництво вівцеферм вибирають на сухій

підвищеній території з порівняно рівною поверхнею або невеликим нахилом (до 5°). Заборонено відводити під спорудження ферми ділянку на місці колишніх скотомогильників, підприємств з обробки шкур, гноєсховищ, звіроферм та птахівничих ферм. Відстань від житлових зон до відкритих сховищ гною має становити 500 – 2000 м, до зрошуваних полів – не менше 100 м, між приміщеннями – не менше 20 м. Рекомендується вівчарські підприємства потужністю 5-10 тис. голів відокремлювати від житлових будівель санітарно-захисними зонами не менше 1500 м. Відстань між вівчарськими фермами та іншими сільськогосподарськими об'єктами повинна становити: 150 м – від ферм великої рогатої худоби, конярських; 1500 м – від звірівничих, 200-1000 м – від птахівничих. Детальні вимоги щодо санітарно-захисних зон від вівчарських підприємств до житлової забудови та мінімальні зооветеринарні відстані до підприємств вівчарства наведені у чинних ВНТП-АПК-03.05 [9].

Ветеринарно-санітарний захист тварин

Вівчарські підприємства належать до підприємств закритого типу, куди забороняється вільний вхід стороннім особам. Персоналу дозволяється вхід на ферму лише через санітарний пропускник, а заїзд транспорту – через постійно діючі дезбар'єри, довжина яких 9 м, ширина – 2-3 м, глибина 0,2 м [10]. Для входу на ферму потрібно обладнати дезкилимки для дезінфекції, які постійно зволожують 2 % розчином їдкого натрію. Взагалі, система ветеринарного захисту передбачає поділ вівцеферм на дві зони: виробничу і господарську. У виробничій зоні розміщують вівчарні для утримання суягних вівцематок, підсисних вівцематок, відлучених ягнят, поголів'я на відгодівлі, ветеринарно-санітарні пункти. У господарській зоні розміщують кормовий майданчик, складські приміщення, гнойовий майданчик, свердловину. Територію виробничої і господарської зон обгороджують парканом.

Дезінфекція, дератизація, дезінсекція

Дезінфекція – це комплекс заходів щодо

знешкодження у зовнішньому середовищі патогенних та умовно патогенних мікроорганізмів, запобігання захворюванням людей і тварин. *Дератизація* – комплекс заходів, спрямованих на знешкодження гризунів, які є епізоотично та епідеміологічно небезпечними і завдають значних економічних збитків. *Дезінсекція* – комплекс заходів боротьби з комахами.

Загальні принципи профілактики хвороб у овець.

Збереження здоров'я овець в умовах спеціалізованих і неспеціалізованих господарств залежить не лише від вивчення ознак захворювань і способів запобігання їм. Воно пов'язане з питаннями годівлі та утримання тварин. Технологічні принципи господарств і санітарно-ветеринарні вимоги не слід розмежовувати, оскільки вони є взаємодоповнювальними. Практика свідчить, що в процесі зростання інтенсифікації використання тварин збільшується кількість захворювань у них, які як-правило пов'язані з порушенням обміну речовин в організмах овець, дією стрес-факторів, недотриманням параметрів мікроклімату та правил годівлі тварин. Тому профілактичні заходи набувають особливо важливого значення у системі боротьби з інфекційними та незаразними хворобами овець. Профілактика – це комплекс заходів, спрямованих на запобігання поширенню хвороб серед тварин. У вівчарських господарствах приміщення після завершення певного технологічного циклу підлягають очищенню, дезінфекції та витримуванню на санітарному розриві, тобто має бути додержаний принцип «все зайнято – все порожньо».

Усі працівники вівцеферм у встановленому порядку повинні проходити медичне обстеження. Із вівчарень потрібно своєчасно видаляти гній, підтримувати в них чистоту і санітарію. Територію ферми слід озеленювати, а дороги, вигульні майданчики для тварин та кормові майданчики влаштовувати з твердим покриттям. Зооветеринарні спеціалісти повинні здійснювати постійний контроль за годівлею тварин і якістю згодовуваних їм

кормів, за чистотою напувалок, кормових столів тощо. Великі механізовані вівчарські ферми повинні працювати у закритому режимі. Не менше одного разу за квартал в овець оглядають і обрізують ратиці. Вживають заходів щодо профілактики легеневих і шлунково-кишкових захворювань під час переведення тварин на пасовищне утримання. Проводять боротьбу з коростою овець, гельмінтозами тощо. Фізіологічний стан тварин, їх здоров'я має особливе значення в процесі організації відтворення стада [11]. Для запобігання поширенню маститів хворих вівцематок разом з ягнятами виділяють із загального стада, призначають для них курс лікування, забезпечують повноцінну годівлю, переводять у сухе приміщення. Для досягнення виробництва якісного овечого молока відповідно до нормативних вимог ЄС [12] кількість мікроорганізмів повинна бути менше 1500 КУО/см³, а також з врахуванням інших нормативних документів [13] потрібно створити належні ветеринарно-санітарні умови утримання для вівцематок. Для забезпечення 98 % збереження ягнят потрібно проводити профілактичні заходи протягом підсисного періоду. Потрібно вчасно проводити вакцинацію молодняка овець. Анемії ягнят запобігають внутрішньом'язові введення 3-4 мл фероглюкіну в ділянці верхньої третини шиї тварин у віці 8 діб.

Екологічні вимоги

У країнах Європейського Союзу діяльність фермерських господарств, включаючи вівчарські підприємства, регулюється положеннями окремих директив, ключовими з яких є: Директива 2010/75/ЄС про промислові викиди [14], Директива 2011/92/ЄС про оцінку впливу на довкілля [15], Директива 2001/42/ЄС про стратегічну екологічну оцінку [16]. Тваринницькі ферми є джерелом викидів значних об'ємів небезпечних речовин і речовин-забруднювачів довкілля: аміак, понаднормативна концентрація якого спричиняє кислотні дощі, формування аерозолів тощо; парникові гази (тваринництво продукує 18 % від усіх парникових газів, метану – 15 %

викидів у світі, закису азоту – 17 % від загального обсягу) [17].

Директива 2010/75/ЄС про промислові викиди є основним інструментом ЄС, який регулює викиди речовин-забруднювачів великими промисловими і сільськогосподарськими об'єктами. Метою наведеної директиви є підвищення якості охорони довкілля.

Сільськогосподарські підприємства, які значно впливають на навколишнє природне середовище, несуть відповідальність за упередження та зменшення негативного впливу їхньої діяльності на довкілля [18]. Крім того, Європейська Комісія прийняла Рішення № 2017/302 [19], яким встановлено найкращі доступні технології для заготівлі та зберігання кормів, вирощування тварин і поводження із гноєм. Вперше було встановлено обмеження на викиди аміаку в атмосферне повітря з будівель для утримання тварин. Нові висновки щодо найкращих доступних технологій охоплюють екологічні проблеми, пов'язані з тваринництвом, такі як пил, запах, шум.

Директива 2011/92/ЄС керується принципом забезпечення проведення екологічної оцінки проектів, які можуть мати значний вплив на довкілля. У країнах ЄС директиви щодо екологічної оцінки є важливим інструментом сталого розвитку.

В ЄС застосовують спільну сільськогосподарську політику. Завдяки їй фермери мають змогу отримати фінансову підтримку. Мета політики полягає у збереженні сільськогосподарського виробництва і зменшенні його негативного впливу на довкілля. Виплати фермерам пов'язані з виконанням багатьох вимог стандартів щодо довкілля, безпеки харчових продуктів, здоров'я і добробут тварин.

Україна зобов'язалась наблизити свою нормативно-правову базу до законодавства ЄС, це стосується й тваринництва [20]. У 2017 році Уряд України схвалив Стратегію розвитку сімейних фермерських господарств і кооперативів, мета якої полягає у запровадженні державної підтримки для малих сільськогосподар-

ських підприємств. Цей напрямок розвитку тваринництва, зокрема вівчарства, а саме запровадження екологічних вимог на різних етапах впровадження сучасних технологій, створення ферм адаптованих до нормативних вимог ЄС зможе забезпечити не лише економічну життєздатність, а й екологічну і соціальну відповідальність аграрного бізнесу в Україні. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля (ОВД)» було прийнято у травні 2017 року [21]. Він набрав чинності 18 грудня 2017 року, замінивши Закон «Про екологічну експертизу». Цей нормативний акт разом із новим Законом «Про стратегічну екологічну оцінку» відповідають вимогам Директив ЄС 2011/92/ЄС (2014/52/ЄС) щодо оцінки впливу на довкілля (ОВД) і 2001/42/ЄС щодо стратегічної екологічної оцінки (СЕО). Закон про ОВД пропонує цілий ряд суттєвих переваг, на відміну від попереднього законодавства. По-перше, законом визначено перелік конкретних видів господарської діяльності, які зобов'язані проводити під час ОВД. Тваринницькі господарства поділені на 2 групи за своїми виробничими потужностями, однак обидві зобов'язані до проведення ОВД. Ці нові показники поголів'я на підприємствах суттєво відрізняються від тих, які було визначено раніше законодавством України (Перелік видів діяльності та об'єктів, які становлять підвищену екологічну небезпеку [22]), та натомість наближуються до вимог (або є навіть більш жорсткими) Директиви 2010/75/ЄС. Вівчарство належить до 2 категорії об'єктів за потужністю для вирощування ≥ 1000 голів овець. До інших переваг закону про ОВД відноситься забезпечення належної прозорості участі громадськості та процесу прийняття рішень у місцевих громадах, залучення більш широкої аудиторії зацікавлених сторін, вільний доступ до інформації і документації, створення єдиного державного реєстру оцінок впливу на довкілля у мережі Інтернет <http://eia.menr.gov.ua/>.

За даними наукових повідомлень [23], в Україні проводять окремі дослідження

стосовно розробки технології органічного виробництва молодої баранини на основі екологічно безпечного утримання овець в умовах використання природних пасовищ.

Вимоги безпеки

Тваринництво — це один із важливих напрямів сільського господарства, завданням якого є розведення сільськогосподарських тварин для виробництва продуктів харчування, а також сировини для харчової та легкої промисловості [24]. Вівчарству характерні фізичні, хімічні, біологічні та психофізичні шкідливі та небезпечні виробничі фактори. Фізичні: машини і механізми, які рухаються (трактори, автомобілі, мобільні кормороздавачі, причепи тощо); рухомі частини виробничого обладнання (зубчасті, пасові, ланцюгові передачі, карданні вали, з'єднувальні муфти, неогорожені робочі механізми транспортерів, дробарок тощо); підвищена запиленість та загазованість повітря робочої зони; підвищена або знижена температура поверхні обладнання та матеріалів; підвищена або знижена температура повітря робочої зони; підвищений рівень шуму на робочому місці; підвищений рівень вібрації; підвищена або знижена відносна вологість повітря; підвищена або знижена рухомість повітря; підвищене значення напруги в електричній мережі, замикання якого може пройти через тіло людини; відсутність або недостатність природного освітлення; недостатнє освітлення робочої зони; знижена контрастність; підвищений рівень ультрафіолетової радіації; підвищений рівень інфрачервоної радіації; гострі краї, задирки і шорсткість на поверхнях конструкцій, інструменту і обладнання. Хімічні: пестициди, агрохімікати, лікарські і мінеральні домішки до кормів, дезінфекційні та миючі засоби, гази розкладання органічних речовин, відпрацьовані гази. Біологічні: патогенні мікроорганізми (бактерії, віруси, гриби, найпростіші) та продукти їхньої життєдіяльності; макроорганізми (рослини, тварини та продукти їхньої життєдіяльності, а також культури клітин і тканин). Психофізіологічні: фізичні перевантаження (операції, які ви-

конують вручну); нервово-психічні перевантаження (емоційні перевантаження під час перегону, випасання, транспортування тварин). Під час догляду за тваринами ряд небезпек походить безпосередньо від тварин (травмування людей тваринами, можливість їх зараження інфекційними захворюваннями), машин і механізмів, теплової та електричної енергії, будівель тощо.

Загальні вимоги безпеки у вівчарстві

До роботи з обслуговування овець допускають осіб, які пройшли як вступний, так і на робочому місці інструктаж щодо безпеки праці та не мають медичних протипоказань. Працівники повинні проявляти обережність проти дії небезпечних і шкідливих факторів, які можуть проявлятися під час виконання робіт: незахищені рухомі частини працюючих механізмів; недостатня освітленість; робота на обладнанні зі знятими захисними кожухами і огороженнями; пожежна небезпека; агресивність тварин. Забороняється: працювати несправним інструментом, інвентарем. Працівники повинні знати і суворо дотримуватись правил пожежної безпеки, уміти користуватись засобами сигналізації і пожежогасіння, не допускати використання пожежного інвентарю не за призначенням, утримувати вільними проходи, підходи до пожежного інвентарю, вимикачів рубильників, евакуаційні виходи. Для попередження пожежі не можна розводити багаття поблизу сінокосів, посівів зернових культур, легкозаймистих об'єктів. У випадку виявлення недоліків, несправності обладнання, відхилення від норми в поведінці тварин повідомляти керівництво ферми. Не слід допускати в робочу зону сторонніх, особливо малолітніх дітей. Ретельно дотримуватись правил особистої гігієни, утримувати в чистоті робоче місце, інвентар, обладнання. Перед прийманням їжі знімати спецодяг, мити руки [25].

Вимоги безпеки перед початком роботи на вівцефермі

Під час користування електропастихами потрібно впевнитись у справності діелектричних рукавиць, надійності за-

кріплення проводів на ізоляторах, перевірити наявність і надійність заземлення нижнього кабелю. Під час перегону тварин на пасовище в'яснити маршрут, підготувати верхових коней. Знати правила перегону тварин через автомобільні дороги і залізничні переїзди. Перевірити комплектність медичної аптечки. Перевірити стан безпеки свого робочого місця: надійність заземлення електричних установок; надійність вмикання і вимикання пускової електричної апаратури; стан електричної проводки та освітлювальної мережі; регулювання стригальних машин (рух їхніх частин повинен бути без стуку і заїдань); регулювання натискного механізму стригальних машин для того, щоб не допустити можливість вильоту під час їх пуску; наявність вусиків пружин натискних лапок стригальних машин. Перевірити надійність кріплення дисків для заточування різальних пар, їхня товщина повинна бути не менше 8 мм.

Вимоги безпеки під час випасання овець

Переганяти тварин через залізничні магістралі дозволяється лише через відкриті залізничні переїзди і в світлий час доби. Через автошляхи отару овець переганяють у місцях з видимістю дороги не менше одного кілометра в обидва боки від місця переходу. Отари овець розподіляють на групи з таким поголів'ям, щоб наявною кількістю працівників можна було б безпечно перегнати кожну групу тварин. Переганяти отари по автомобільних дорогах дозволяється лише в світлий час доби, за таких умов тварини повинні рухатись, як можна ближче до правого краю дороги, щоб не заважати руху транспорту, суворо дотримуватись вимог, викладених в Правилах дорожнього руху. Електропастухи під'єднують до джерела струму, напруга якого відповідає паспортній. Не можна торкатись проводів під напругою. Під час обриву проводів потрібно вимкнути електричний пульсатор, вимкнути електричну огорожу, після чого усунути несправність; технічний огляд і ремонт проводять лише після від'єднання джерела живлення. На пасовищах використовують і інші види

огорожі для овець (рисунок 1).

Рисунок 1 – Огорожа для овець на пасовищі

Під час догляду за вівцями, особливо за баранами-плідниками, необхідно стежитися їх удару головою, рогами. Під час проведення обстеження тварин та інших ветеринарних заходів овець необхідно фіксувати (рисунок 2).

Рисунок 2 – Станок для ветеринарного обслуговування овець

Персонал, який обслуговує овець, у випадку травмування тощо повинен надавати першу долікарську допомогу собі і працівникам. Під час використання спеціальних установок для дезінфекційного обробітку овець з механізмами і отрутохімікатами необхідно поводитись відповідно доз інструкцій і правил. Використовувати хімікати, готувати дезінфекційні розчини, а також проводити обробку тварин необхідно лише під керівництвом і наглядом спеціаліста.

Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

У випадку аварії чи припинення подачі електричної енергії необхідно вимкнути обладнання і повідомити керівництво ферми. Забороняється працівникам самотійно ліквідувати несправності електричного обладнання і проводки – це

повинен виконувати електротехнічний персонал, який має відповідну третю чи другу групи допуску.

У випадку виникнення пожежі потрібно негайно повідомити пожежну частину, керівництво ферми, подати сигнал пожежної небезпеки і приступити до гасіння пожежі наявними засобами. Для евакуації тварин з приміщення під час пожежі потрібно використовувати виходи, які знаходяться за межами інтенсивного горіння. За їх відсутності пробити виходи в стінах приміщення чи огорожі. Насамперед слід вивести барана, а потім решту овець. Ягнят і слабких тварин вносять. Тварин зганяють у місця, звідки вони не могли б повернутися в палаюче приміщення. Евакуацію тварин потрібно припинити у випадку загрози обвалу покрівлі і можливості задихнутися димом. У випадку загорання одягу, його необхідно зняти або людину обгорнути брезентом і загасити вогонь. У випадку поранень, отруєння тощо потрібно надати першу долікарську допомогу, повідомити керівництво ферми, за необхідності відправити потерпілого в лікарню. Перед грозою овець потрібно перегнати на місце з меншою можливістю ураження блискавкою: схил пагорба, сухе дно балки. Не можна знаходитись на вершині пагорба, під лініями мереж, біля одиноких дерев, вишок тощо, які перевищують розміщені поблизу об'єкти. До таких об'єктів можна наближатись не ближче 20 м.

Вимоги безпеки під час закінчення роботи

Під час закінчення випасання овець потрібно загнати тварин на місце утримання, закрити ворота, двері загонів, вівчарень. Перевірити стан збруї, очистити, покласти на зберігання в сухе місце. Під час закінчення стрижки овець потрібно вимкнути індивідуальне живлення кожної стригальної машини, роз'єднати штепсельні з'єднання і розмістити машинки різальними парами вгору.

Детальніше зупинимось на *вимогах безпеки під час стрижки вовни у овець* [26]. Робоче місце, де проводять стрижку тварин повинно бути достатньо освітленим.

Проходи, майданчики повинні бути вільними від сторонніх предметів, поверхня – чистою, без вибоїн, неслизькою. На стінах приміщень, секцій, загонів, загінок, розколів, дерев'яних настилах, переносних щитах для стрижки овець, столах для класифікації руна тощо не повинно бути цвяхів, гострих кінців дроту, поламаних дощок, брусків та інших гострих предметів і частин, які можуть травмувати працівників і тварин. Дерев'яні настили для стрижки овець, столи для класифікації руна повинні бути чистими та сухими. Електричні двигуни, кабелі переносної електричної мережі, заземлювальні проводи і їхні контакти на корпусі стригального агрегата, кожусі рубильника та інших частинах агрегата повинні бути справними, без пошкоджень. Забороняється експлуатація стригального агрегата без заземлення або занулення. На робочому місці повинні бути знаки безпеки, які попереджують про небезпечність доторкання до частин електричного устаткування. Необхідно перевірити наявність та справність інструменту, реманенту, пристосувань, враховуючи такі вимоги: стригальна машина повинна мати добре заточену різальну пару, гребінку зі справними зубцями та справну підвіску; пускове обладнання електричного двигуна машини повинно забезпечувати чіткий безвідмовний її пуск та зупинку; гнучкий вал повинен мати справну захисну оболонку. На робочому місці повинна бути аптечка першої (долікарської) допомоги, 0,02 % розчин хлораміну для дезінфекції рук, господарське мило, чистий рушник, умивальник, кип'ячена вода. Переносна електрична станція повинна бути встановлена на відстані не менше 15 м від стригального пункту. Технічний стан усіх машин на стригальному пункті повинен відповідати вимогам безпеки. Перед стрижкою потрібно оглянути поголів'я овець. Перед пуском стригального апарата необхідно подати умовний сигнал та переконатись у безпеці усіх працівників. Під час вмикання рубильника, вилки в електричну розетку, натискуванні на кнопки пускового

обладнання забороняється доторкатись до металевих частин електричних установок. Вмикання та вимикання стригальної машинки виконують без навантаження. Під час стрижки необхідно слідкувати за лівим зубом гребінки для того, щоб не травмувати собі руку. Зубці гребінки необхідно злегка притискувати до шкіри тварини.

Не дозволяється: працювати у вологому приміщенні, на сирій або земляній підлозі, а також без взуття; стригти тварин невідрегульованою машинкою, яка має гребінку з гострими колючими зубцями або з тупою різальною парою; баранів перед стрижкою необхідно обов'язково фіксувати. На точильному апараті слід працювати в захисних окулярах. Абразивну пасту слід наносити на диск щіткою з лівої сторони за обертанням диска, уникаючи її попадання на обличчя та в очі.

Забороняється працювати на точильному апараті: за торцевого биття диска; за порушення прямолінійності обертання диска; за правого обертання диска; на режимах, які не відповідають положенню рукоятки (у положенні рукоятки «обробка диска» не можна проводити заточування ножів, а в положенні рукоятки «заточування ножів» не проводити обробку диска).

Пресувати вовну необхідно погоджуючи свої дії з іншими працівниками та дотримуючись таких вимог безпеки: завантажувати камеру преса вовною, обв'язувати дротом та упаковувати паки слід лише в рукавицях; під час переміщення пресувальної плити або пресувальної камери не ставати ногами на раму преса, не спиратись на захисні кожухи, не відкривати кришку завантажувального люка; завантаження камери вовною, пакування паки і її виштовхування проводити лише за вимкненого електричного двигуна; під час обв'язування паки дротом міцно утримувати його кінці, які можуть спружинити і спричинити травмування; під час вимкнення електричного двигуна гідравлічного насоса або раптового припинення подачі електричної енергії важелі керування необхідно перевести в нейтральне положення; під час завантаження паків

вовни в транспортні засоби не слід стояти під краном-балкою і паками вовни. Перед пуском конвеєра в роботу необхідно подати умовний сигнал та переконатись в безпеці інших працівників. Під час роботи не можна торкатись і не спиратись на стрічку транспортера.

Висновки дослідження. Для досягнення виробництва якісного овечого молока відповідно до нормативних вимог ЄС, коли кількість мікроорганізмів повинна бути менше 1500 КУО/см³, а також з врахуванням інших нормативних документів потрібно створити належні ветеринарно-санітарні умови утримання для вівцематок. Для забезпечення 98 % збереження ягнят потрібно проводити профілактичні заходи протягом підсисного періоду. Потрібно вчасно проводити вакцинацію молодняка овець. Анемії ягнят запобігають внутрішньом'язові введення 3-4 мл фероглюкіну в ділянці верхньої третини шиї тварин у віці 8 діб. Сільськогосподарські підприємства, які значно впливають на навколишнє природне середовище, несуть відповідальність за упередження та зменшення негативного впливу їхньої діяльності на довкілля. За оновленим законодавством України показники щодо поголів'я на підприємствах суттєво відрізняються від тих, які було визначено раніше у переліку видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку та натомість наближуються до вимог Директиви 2010/75/ЄС. Вівчарство належить до 2 категорії об'єктів за потужністю для вирощування ≥ 1000 голів овець. Напрямок розвитку тваринництва, зокрема вівчарства, а саме запровадження екологічних вимог на різних етапах впровадження сучасних технологій, створення ферм адаптованих до нормативних вимог ЄС зможе забезпечити не лише економічну життєздатність, а й екологічну і соціальну відповідальність аграрного бізнесу в Україні.

Література

1. Тваринництво України: стан, проблеми, шляхи розвитку (1991-2017-2030 рр.) / За ред. акад. НААН України М.І. Башенка. – К.: Аграр. наука, 2017. – 160 с.
2. Кравчук В. Адаптована до вимог ЄС сімейна вівцеферма на 25 голів / В. Кравчук, В. Смоляр, Л. Калмишева // Техніка і технології АПК. – 2019. – № 2 – С. 7-15.
3. Постельга С. Створення адаптованих до вимог ЄС сімейних молочних вівцеферм / С. Постельга, В. Смоляр, О. Пономаренко // Техніко-технологічні аспекти розвитку та випробування нової техніки і технологій для сільського господарства України: збірник наук. пр. / ДНУ «УкрНДІПВТ ім. Л. Погорілого» Дослідницьке, 2019. – Вип. 25 (39). – С. 188-198.
4. Патент на корисну модель 137939 Україна, А 01 К 1/00. – Будівля для утримання овець на сімейній вівцефермі / Смоляр В.І. (Україна). – № u 2019 04624; Заявл. 02.05.2019; Прийнято рішення 11.11.2019; Опубл. 11.11.2019. – Бюл. № 21.
5. Paraskevopoulou, Christina & Theodoridis, Alexandros & Johnson, Marion & Ragkos, Athanasios & Arguile, Lisa & Smith, Laurence & Vlachos, Dimitrios & Arsenos, Georgios. (2020). Sustainability Assessment of Goat and Sheep Farms: A Comparison Between European Countries. Sustainability. 12. 3099. 10.3390/su12083099.
6. Environmental Guideline on livestock rearing including cattle, goat and sheep (up to 20 cattle heads, 50 goat heads and 50 sheep heads). <http://environment.gov.mu.org/English/Documents/env%20guidelines/2018/29.%20Guidelines%20for%20livestock%20090218.pdf>.
7. Environmental, Health, and Safety Guidelines for Mammalian Livestock Production. <https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/737ca363-552e-4b70-b9e0-c234e7fca120/Final%2B-%2BMammalian%2BLivestock%2BProduction.pdf?MOD=AJPERES&CVID=jkD2BYQ>.
8. Штомпель М.В., Вовченко Б.О. Технологія виробництва продукції вівчарства: Навч. видання. – К.: Вища освіта, 2005. – 343 с. <https://buklib.net/books/36036/>.
9. Відомчі норми технологічного проектування. Вівчарські і козівничі підприємства. ВНТП-АПК-03.05.
10. Ветеринарно-санітарне забезпечення вівчарських підприємств. – <https://buklib.net/>.
11. Вівці і кози в присадибному господарстві: Рекомендації / Інститут тваринництва УААН. – Х., 2005. – 21 с.
12. Регламент (ЄС) № 853/2004 Європейського парламенту і Ради від 29 квітня 2004 року що встановлює спеціальні гігієнічні правила для гігієни харчових продуктів. https://www.zak-dpss.gov.ua/files/files/reg_2004_0853_ua.
13. Медико-биологические требования и санитарные нормы качества продовольственного сырья и пищевых продуктов. – М.: Издательство стандартов, 1990. – 185 с.
14. Директива 2010/75/ЄС про промислові викиди (інтегроване запобігання та контроль забруднення). https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/55-GOEEI/2010_75_ЄС.
15. Директива 2011/92/ЄС про оцінку впливу на довкілля. <https://www.civic-synergy.org.ua/Dovkillia-Fin-6>.
16. Директива 2001/42/ЄС про стратегічну екологічну оцінку. https://www.apena.com.ua/5_Checked_dir_2001_42_ukr.
17. Екологічні стандарти ЄС для галузі тваринництва України. – Центр екологічних ініціатив Екодія. – К., 2018. – 8 с.
18. Маковецька Ю., Омеляненко Т. Поводження з відходами в контексті вимог Директиви 2010/75/ЄС про промислові викиди / Економіка природокористування і охорони довкілля. – 2015.
19. Рішення Європейської Комісії № 2017/302 про найкращі доступні технології для промислових аграрних об'єктів. <https://www.ecoaction.org.ua/uploads/2018/05>.
20. Національна стратегія наближення (апроксимації) законодавства України до права ЄС у сфері охорони довкілля. – К., 2015. https://www.menr.gov.ua/docs/draft_NAS_FEB_2015.
21. Закон України «Про оцінку впливу

на довкілля». – № 2059-VIII. – 18.12.2017 р. <https://www.ukrainepravo.com> > bill_enacted_into_law.

22. Перелік видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку (<http://env-approx.org/images/documents/156/Codex.pdf>)/.

23. Яковчук В.С., Горлова О.Д. Органічне виробництво молоді баранини на основі екологічно безпечного утримання / Вівчарство та козівництво. – Фах. темат. наук. зб. – Випуск 2. – Інститут тваринництва степових районів імені М.Ф. Іванова «Асканія-Нова». – Нова Каховка. – ПИЕЛ, 2017. – С. 166-178.

24. Калашнюк О. Безпека праці в агропромисловому комплексі. Тваринництво / О. Калашнюк // Консультант з охорони праці та пожежної безпеки. – 2016. – № 6. – С. 2-46.

25. Інструкція з охорони праці при обслуговуванні овець і кіз. – К., 2008. – 2 с.

26. Кулик В.В. Інтенсивні технології у вівчарстві. – К.: Урожай, 1990. – 112 с.

Literature

1. Livestock of Ukraine: state, problems, ways of development (1991-2017-2030) / Ed. acad. NAAS of Ukraine M.I. Bashchenka. - K.: Ahrar. Science, 2017. - 160 p.

2. Kravchuk V. Adapted to EU requirements family sheep farm for 25 heads / V. Kravchuk, V. Smolyar, L. Kalmysheva // Equipment and technologies of agriculture. - 2019. - № 2 - P. 7-15.

3. Postelga S. Creation of family dairy farms adapted to EU requirements / S. Postelga, V. Smolyar, O. Ponomarenko // Technical and technological aspects of development and testing of new equipment and technologies for agriculture of Ukraine: a collection of sciences. etc. / DNU «UkrNDIPVT them. L. Pogorily, Research, 2019. - Issue. 25 (39). - P. 188-198.

4. Patent for utility model 137939 Ukraine, A 01 K 1/00. - Building for keeping sheep on a family sheep farm / Smolyar V.I. (Ukraine). - № in 2019 04624; Application 02/05/2019; The decision was made on November 11,

2019; Publ. 11/11/2019 - Bull. № 21.

5. Paraskevopoulou, Christina & Theodoridis, Alexandros & Johnson, Marion & Ragkos, Athanasios & Arguile, Lisa & Smith, Laurence & Vlachos, Dimitrios & Arsenos, Georgios. (2020). Sustainability Assessment of Goat and Sheep Farms: A Comparison Between European Countries. Sustainability. 12. 3099. 10.3390 / su12083099.

6. Environmental Guideline on livestock rearing including cattle, goat and sheep (up to 20 cattle heads, 50 goat heads and 50 sheep heads). <http://environment.govmu.org/English/Documents/env%20guidelines/2018/29.%20Guidelines%20for%20livestock%20090218.pdf>.

7. Environmental, Health, and Safety Guidelines for Mammalian Livestock Production. <https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/737ca363-552e-4b70-b9e0-c234e7fca120/Final%2B-%2BMammalian%2BLivestock%2BProduction.pdf> MOD = AJPERES & CVID = jkD2BYQ.

8. Shtompel M.V., Vovchenko BO Technology of sheep production: Textbook. edition. - Kyiv: Higher Education, 2005. - 343 p. <https://buklib.net/books/36036/>.

9. Departmental standards of technological design. Sheep and goat enterprises. VNTP-APK-03.05.

10. Veterinary and sanitary support of sheep enterprises. - <https://buklib.net/>.

11. Sheep and goats in the homestead: Recommendations / Institute of Animal Husbandry UAAS. - H., 2005. - 21 p.

12. Regulation (EC) (853/2004 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 laying down special hygiene rules for food hygiene. https://www.zak-dps.gov.ua/files/files/reg_2004_0853_ua.

13. Medico-biological requirements and sanitary norms of quality of food raw materials and foodstuff. - Moscow: Publishing House of Standards, 1990. - 185 p.

14. Directive 2010/75 / EC on industrial emissions (integrated pollution prevention and control). https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/55-GOEEI/2010_75_EC.

15. Directive 2011/92 / EC on environmental impact assessment. <https://www.civ>

ic-synergy.org.ua ›Dovkillia-Fin-6.

16. Directive 2001/42 / EC on strategic environmental assessment. https://www.apena.com.ua ›5_Checked_dir_2001_42_ukr.

17. EU environmental standards for the livestock industry of Ukraine. - Center for Environmental Initiatives Ecodia. - K., 2018. - 8 p.

18. Makovetskaya Yu., Omelyanenko T. Waste management in the context of the requirements of Directive 2010/75 / EU on industrial emissions / Economics of nature management and environmental protection. - 2015.

19. Decision of the European Commission № 2017/302 on the best available technologies for industrial agricultural facilities. <https://www.ecoaction.org.ua ›uploads › 2018/05>.

20. National strategy for approximation (approximation) of Ukrainian legislation to EU law in the field of environmental protection. - K., 2015. https://www.menr.gov.ua ›docs › draft_NAS_FEB 2015.

21. Law of Ukraine «On Environmental Impact Assessment». - № 2059-VIII. - 18.12.2017 https://www.ukrainepravo.com ›bill_enacted_into_law.

22. List of activities and facilities that pose a high environmental risk (<http://env-approx.org/images/documents/156/Codex.pdf/>).

23. Yakovchuk V.S., Gorlova O.D. Organic production of young lamb on the basis of ecologically safe keeping / Sheep and goat breeding. - Specialty. topic. Science. zb. - Issue 2. - Institute of Steppe Animal Husbandry named after M.F. Ivanova «Askania-Nova». - New Kakhovka. - PIEL, 2017. - P. 166-178.

24. Kalashnyuk O. Occupational safety in the agro-industrial complex. Livestock / O. Kalashnyuk // Consultant on labor protection and fire safety. - 2016. - № 6. - P. 2-46.

25. Instruction on labor protection in the maintenance of sheep and goats. - K., 2008. - 2 c.

26. Kulik V.V. Intensive technologies in sheep breeding. - K.: Harvest, 1990. - 112 c.

Literatura

1. Tvarynnystvo Ukrainy: stan, problemy, shliakhy rozvytku (1991-2017-2030 rr.) / Za red. akad. NAAN Ukrainy M.I. Bashchenka. - K.: Ahrar. nauka, 2017. - 160 s.

2. Kravchuk V. Adaptovana do vymoh YeS simeina vivtseferma na 25 holiv / V. Kravchuk, V. Smoliar, L. Kalmysheva // Tekhnika i tekhnologii APK. - 2019. - № 2 - S. 7-15.

3. Postelha S. Stvorennia adaptovanykh do vymoh YeS simeinykh molochnykh vivtseferm / S. Postelha, V. Smoliar, O. Ponomarenko // Tekhniko-tekhnolohichni aspekty rozvytku ta vyprobuvannia novoi tekhniki i tekhnologii dlia silskoho hospodarstva Ukrainy: zbirnyk nauk. pr. / DNU «UkrN-DIPVT im. L. Pohoriloho»; Doslidnytske, 2019. - Vyp. 25 (39). - С. 188-198.

4. Patent na korysnu model 137939 Ukraina, A 01 K 1/00. - Budivlia dlia utrymannia ovets na simeinii vivtsefermi / Smoliar V.I. (Ukraina). - № u 2019 04624; Zaiavl. 02.05.2019; Pryiniato rishennia 11.11.2019; Opubl. 11.11.2019. - Biul. № 21.

5. Paraskevopoulou, Christina & Theodoridis, Alexandros & Johnson, Marion & Ragkos, Athanasios & Arguile, Lisa & Smith, Laurence & Vlachos, Dimitrios & Arsenos, Georgios. (2020). Sustainability Assessment of Goat and Sheep Farms: A Comparison Between European Countries. Sustainability. 12. 3099. 10.3390/su12083099.

6. Environmental Guideline on livestock rearing including cattle, goat and sheep (up to 20 cattle heads, 50 goat heads and 50 sheep heads). <http://environment.govmu.org/English/Documents/env%20guidelines/2018/29.%20Guidelines%20for%20livestock%20090218.pdf>.

7. Environmental, Health, and Safety Guidelines for Mammalian Livestock Production. <https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/737ca363-552e-4b70-b9e0-c234e7fca120/Final%2B-%2BMammalian%2BLivestock%2BProduction.pdf?MOD=AJPERES&CVID=jkD2BYQ>.

8. Shtompel M.V., Vovchenko B.O. Tekhnolohiia vyrobnytstva produktsii vivcharstva: Navch. vydannia. - K.: Vyshcha osvita, 2005.

– 343 s. <https://buklib.net/books/36036/>.

9. Vidomchi normy tekhnolohichnoho proektuvannia. Vivcharski i kozivnychi pidprijemstva. VNTP-APK-03.05.

10. Veterynarno-sanitarne zabezpechennia vivcharskykh pidprijemstv. – <https://buklib.net/>.

11. Vivtsi i kozy v prysadybnomu hospodarstvi: Rekomendatsii / Instytut tvarynnytstva UAAN. – Kh., 2005. – 21 s.

12. Rehlament (IeS) № 853/2004 Yevropeiskoho parlamentu i Rady vid 29 kvitnia 2004 roku shcho vstanovliuie spetsialni higienichni pravyla dlia hihieny kharchovykh produktiv. https://www.zak-dpss.gov.ua/files/files/reg_2004_0853_ua.

13. Medyko-byolohycheskye trebovannia y sanytarnye normy kachestva prodovolstvennoho syria y pyshchevykh produktov. – M.: Yzdatelstvo standartov, 1990. – 185 s.

14. Dyrektyva 2010/75/IeS pro promyslovi vykydy (intehrovane zapobihannia ta kontrol zabrudnennia). https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/55-GOEEI/2010_75_Yes.

15. Dyrektyva 2011/92/IeS pro otsinku vplyvu na dovkillia. <https://www.civic-synergy.org.ua/Dovkillia-Fin-6>.

16. Dyrektyva 2001/42/IeS pro stratehichnu ekolohichnu otsinku. https://www.apena.com.ua/5_Checked_dir_2001_42_ukr.

17. Ekolohichni standarty YeS dlia haluzi tvarynnytstva Ukrainy. – Tsentr ekolohichnykh initsiatyv Ekodiia. – K., 2018. – 8 s.

18. Makovetska Yu., Omelianenko T. Povodzhennia z vidkhodamy v konteksti vymoh Dyrektyvy 2010/75/IeS pro promyslovi vykydy / Ekonomika pryrodokorystuvannia i okhorony dovkillia. – 2015.

19. Rishennia Yevropeiskoi Komisii № 2017/302 pro naikrashchi dostupni tekhnolohii dlia promyslovykh ahrarnykh obektiv. <https://www.ecoaction.org.ua/uploads/2018/05>.

20. Natsionalna stratehiia nablyzhenia (aproksymatsii) zakonodavstva Ukrainy do prava YeS u sferi okhorony dovkillia. – K., 2015. https://www.menr.gov.ua/docs/draft_NAS_FEB_2015.

21. Zakon Ukrainy «Pro otsinku vplyvu

na dovkillia». – № 2059-VIII. – 18.12.2017 r. https://www.ukrainepravo.com/bill_enacted_into_law.

22. Perelik vydiv diialnosti ta obektiv, shcho stanovliat pidvyshchenu ekolohichnu nebezpeku (<http://env-approx.org/images/documents/156/Codex.pdf>).

23. Iakovchuk V.S., Horlova O.D. Orhanichne vyrobnytstvo molodoi baranyny na osnovi ekolohichno bezpechnoho utrymannia / Vivcharstvo ta kozivnytstvo. – Fakh. temat. nauk. zb. – Vypusk 2. – Instytut tvarynnytstva stepovykh raioniv imeni M.F. Ivanova «Askaniia-Nova». – Nova Kakhovka. – PYEL, 2017. – S. 166-178.

24. Kalashniuk O. Bezpeka pratsi v ahropromyslovomu kompleksi. Tvarynnytstvo / O. Kalashniuk // Konsultant z okhorony pratsi ta pozhezhnoi bezpeky. – 2016. – № 6. – S. 2-46.

25. Instruktsiia z okhorony pratsi pry obsluhovuvanni ovets i kiz. – K., 2008. – 2 s.

26. Kulyk V.V. Intensyvni tekhnolohii u vivcharstvi. – K.: Urozhai, 1990. – 112 s.

UDC 636.32/.38:591.5

GENERALIZATION OF VETERINARY, SANITARY, ENVIRONMENTAL AND SAFETY REQUIREMENTS FOR SHEEP FARMS ACCORDING TO EU REGULATIONS

Smolyar V., Cand. s.-g. Sciences,
e-mail: smolyarvi@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-9648-119X>
Tsema T., <https://orcid.org/0000-0003-0596-2324>
Tyutyunnik Y., <https://orcid.org/0000-0002-6679-3328>
SSO «L. Pogorilyy UkrNDIPVT»

Summary

The purpose of the research – is to generalize veterinary-sanitary, ecological and safety requirements for sheep farms, taking into account EU standards for obtaining quality sheep products.

Research methods. Analytical studies of veterinary, sanitary, environmental and safety requirements for sheep farms were carried out by summarizing the available scientific reports, including EU regulatory requirements aimed at obtaining quality sheep products.

Research results. According to the results of analytical research, a review of veterinary and sanitary requirements in the following areas: veterinary and sanitary requirements during the design and construction of sheep farms; veterinary and sanitary protection of animals; disinfection, deratization, disinsection; general principles of disease prevention in sheep. During the development of the technical task for the design of sheep enterprises, the veterinary and sanitary requirements should be based on the requirements for ensuring reliable protection against possible infections, compliance with sanitary and hygienic parameters, production technology, rules of herd staffing, biosphere protection. Practice shows that in the process of intensifying the use of animals increases the number of their diseases, which are usually associated with metabolic disorders in sheep, the action of stress factors, non-compliance with the parameters of the microclimate and feeding rules.

Conclusions. Sheep breeding is characterized by physical, chemical, biological and psychophysical harmful and dangerous production factors. Observance of safety requirements, including fire protection, must be given importance in the production of sheep products. In order to achieve the conditions of production of quality sheep's milk in accordance with EU regulatory requirements, and mainly the number of microorganisms less than 1500 CFU / cm³, as well as other regulatory requirements, it is necessary to create appropriate veterinary conditions for ewes. To ensure 98% preservation of lambs, preventive measures should be taken during their weaning period. Young sheep should be vaccinated in time, lamb anemia prevents intramuscular injections of 3-4 ml of ferroglucin in the upper third of the neck of animals at the age of 8 days. The introduction of environmental requirements at different stages of implementation of modern technologies, the creation of farms adapted to EU regulations will be able to ensure not only economic viability, but also environmental and social responsibility of agribusiness in Ukraine.

Key words: lamb, safety, veterinary and sanitary requirements, sheep breeding, sheep, wool, zoo hygiene, ecology, sheep milk, quality of sheep products.

УДК 636.32/.38:591.5

ОБОБЩЕНИЕ ВЕТЕРИНАРНО-САНИТАРНЫХ, ЭКОЛОГИЧЕСКИХ ТРЕБОВАНИЙ И ТРЕБОВАНИЙ БЕЗОПАСНОСТИ ДЛЯ ОВЦЕФЕРМ СОГЛАСНО НОРМАТИВАМ ЕС

Смоляр В., канд. с.-х. наук,
e-mail: smolyarvi@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0002-9648-119X>
Цема Т., <https://orcid.org/0000-0003-0596-2324>
Тютюнник Ю., <https://orcid.org/0000-0002-6679-3328>
ГНУ «УкрНИИПИТ им. Л. Погорелого»

Аннотация

Цель исследований - обобщить ветеринарно-санитарные, экологические требования и требования безопасности для овцеферм с учетом нормативов ЕС для получения качественной продукции овцеводства.

Методы исследований. Аналитические исследования ветеринарно-санитарных, экологических и требований безопасности для овцеферм осуществлены методом обобщения имеющихся научных сообщений, в том числе нормативных требований ЕС, направленных на получение качественной продукции овцеводства.

Результаты исследований. По результатам аналитических исследований выполнен обзор ветеринарно-санитарных требований по направлениям: ветеринарно-санитарные требования при проектировании и сооружении овцеферм; ветеринарно-санитарная защита животных; дезинфекция, дератизация, дезинсекция; общие принципы профилактики болезней у овец. При разработке технического задания на проектирование овцеводческих предприятий в основу ветеринарно-санитарных требований должны быть положены требования по обеспечению надежной защиты от возможного занесения инфекций, соблюдение санитарно-гигиенических параметров, технологии производства продукции, правил комплектования стада, охраны биосферы. Практика показывает, что в процессе интенсификации использования животных увеличивается количество их заболеваний, которые, как правило, связаны с нарушением обмена веществ в организмах овец, действием стресс-факторов, несоблюдением параметров микроклимата и правил кормления животных.

Выводы. Овцеводству характерны физические, химические, биологические и психофизические вредные и опасные производственные факторы. При производстве продукции овцеводства важное значение нужно придавать соблюдению требований безопасности, в том числе противопожарной защиты. Для достижения условий производства качественного овечьего молока в соответствии с нормативными требованиями ЕС, а главное количества микроорганизмов меньше 1500 КУЕ / см³, а также других нормативных требований, нужно создать надлежащие ветеринарно-санитарные условия содержания для овцематок. Для обеспечения 98 % сохранности ягнят нужно проводить профилактические мероприятия в их подсосный период. Нужно вовремя проводить вакцинацию молодняка овец, анемию ягнят предотвращают внутримышечные введения 3-4 мл фероглюкина в области верхней трети шеи животных в возрасте 8 суток. Введение экологических требований на различных этапах внедрения современных технологий, создания ферм адаптированных к нормативным требованиям ЕС сможет обеспечить не только экономическую жизнеспособность, но и экологическую и социальную ответственность аграрного бизнеса в Украине.

Ключевые слова: баранина, безопасность, ветеринарно-санитарные требования, овцеводство, овцы, шерсть, зоогигиена, экология, молоко овечье, качество продукции овцеводства.